

Murray Bookchinin vallankumouksellinen ohjelma

Janet Biehl

7.6.2020

Sisällys

Libertaarinen munisipalismi	3
Demokraattinen poliittinen elämä	4
Hajauttaminen ja konfедераatio	5
Yhteisöllinen omistajuus	6
Kansalaisten miliisi	7
Vallankumoukselliseen hetkeen tarttuminen	8
Kysymys vallasta	8
Demokratia on radikalisoitava!	10

Rationaalisen yhteiskunnan vaatiminen haastaa meidät olemaan rationaalisia olentoja – elämään ainutlaatuisten inhimillisten mahdollisuuksiemme mukaisesti ja rakentamaan Kommuunien kommuunin.

Murray Bookchinin (1921-2006) elämänmittainen projekti oli vuosisataisen sosialistisen perinteen jatkaminen uudistamalla se tähän aikaan. Monet, kenties useimmat, hänen sukupolvensa radikaaleista sosialisteista hylkäsivät vasemmiston jouduttuaan kohtaamaan marxismien epäonnistumisen toisen maailmansodan jälkeen. Mutta Bookchin kieltäytyi antamasta periksi pyrki- myksessä korvata kapitalismi ja kansallisvaltio rationaalilla, ekologisella, libertaarikommunis- tisella yhteiskunnalla, joka perustuu humaaneihin ja yhteistoiminnallisiin sosiaalisiin suhteisiin.

Hän pyrki *ajattelemaan uudelleen* vallankumouksen, pikemminkin kuin hylkäämään sen aat- teet. Hän päätteli 1950-luvulla, että uuden vallankumouksen näyttämönä tulisi olemaan kaupun- ki eikä tehdas; että uusi vallankumouksellinen toimija olisi kansalainen eikä tehdastyöläinen; että uuden yhteiskunnan perusinstituution täytyy olla kansalaiskokous suorassa demokratiassa, eikä proletariaatin diktatuuri; ja että kapitalismin rajat ovat ekologiset.

Lisäksi Bookchin päätteli, että moderni teknologia poistaisi raadannan tarpeen (luoden olosuh- teet, joita hän kutsuu ”niukkuuden jälkeisiksi”) ja vapauttaisi ihmiset rakentamaan yhteiskuntaa ja ottamaan osaa demokraattiseen itsehallintoon. Hän kehitti ohjelman, jonka avulla luotaisiin yleiskokouksia (engl. assembly) ja konfederatiivisia yhteenliittymiä urbaaneihin ympäristöihin, kaupunkeihin ja kyliin. Hän kutsui tätä elämänsä eri vaiheissa ekoanarkismiksi, libertaariksi mu- nisipalismiksi ja kommunalismiksi.

1970-luvun uudet yhteiskunnalliset liikkeet – feminismi, antirasismi, kommunitarismi, ympä- ristönsuojelu – herättivät toivoa tämän ohjelman toteutumisesta, mutta ne epäonnistuivat täysin uuden vallankumouksellisen dynamiikan luomisessa. Nyt, vuonna 2015, radikaalien kansanko- kousten käsite on herättänyt kansainvälisen vasemmiston mielenkiinnon uudelleen. Aion jul- kaista tämän ohjelman perusteet tätä uutta sukupolvea varten sellaisina, millaisiksi Bookchin ne kehitti 1980- ja 1990-luvuilla.

Libertaarinen munisipalismi

Bookchin esitti monille yleisöille ja lukijoille, että ”Kommuunien kommuunin” ideaali on ollut osa vallankumouksellista historiaa kahden vuosisadan ajan: kyseessä on keskusjohdottomien, valtiottomien ja kollektiivisesti itsehallinnollisten kommuunien, tai vapaiden, konfедераatioksi yhteen liittyneiden kuntien, ideaali. 1790-luvun alkupuolen sanskulotit olivat hallinnoineet val- lankumouksellista Pariisia yleiskokousten avulla. Vuoden 1871 Pariisin kommuuni vaati ”absoluuttista autonomiaa kaikille Ranskan paikkakunnille levittäytyneelle kommuunille”. 1800-luvun tärkeimmät anarkistiset ajattelijat – Proudhon, Bakunin ja Kropotkin – kaikki vaativat kommuu- nien federaatiota.

Libertaarisen munisipalismin tarkoituksena oli olla tämän tradition ilmaus. Se ei pyrkinyt muo- dostamaan puoluekoneistoa valtiollisen vallan saavuttamiseksi eikä käynnistämään ylhäältä alas vietyjä reformeja. Se esitti kysymyksen, jonka Aristoteles kysyi kaksi tuhatta vuotta sitten, kaik- kien poliittisten teorioiden keskeisen ongelman: millainen valtiomuoto antaa parhaat mahdolli- suudet yhteisöllisen ihmiselämän rikkaaseen kukoistukseen? Bookchinin vastaus: valtiomuoto, jossa valtuutetut kansalaiset hallitsevat yhteisöllistä elämäänsä kokousdemokratian avulla.

Bookchinille kaupunki oli uusi vallankumouksellinen areena, kuten se oli ollut menneisyydessä; 20. vuosisadan vasemmisto, jonka sitoutuminen proletariaattiin ja tehtaaseen oli sokaissut, oli sivuuttanut tämän tosiasian. Historiallisesti, vallankumouksellinen toiminta Pariisissa, Pietarisissa ja Barcelonassa oli perustunut ainakin yhtä paljon urbaaniin ympäristöön kuin työpaikkaan. Vuoden 1936-37 Espanjan vallankumouksen aikana anarkistiset Durrutin ystävät olivat vaatineet, että ”kunta on autenttinen vallankumouksellinen hallitus”.

Nykypäivänä, Bookchin väitti, urbaanit ympäristöt säilyttävät muistoja muinaisista kansalaisvapauksista, samoin kuin taisteluista, joihin alistetut olivat ryhtyneet; jos elvytämme nuo muistot ja rakennamme niiden vapauksien päälle, hän väitti, voimme herättää henkiin paikallispolitiikan piirin, kansalaisten piirin, itsetietoisien poliittisen itsehallinnon areenaksi.

Suuri osa tämän päivän sosiaalisesta elämästä on tyhjänpäiväistä ja merkityksetöntä, hän painotti. Moderniteetti jättää meidät vaille suuntaa ja juurettomiksi, kun elämme kansallisvaltioissa, jotka tekevät meistä passiivisia kuluttajia. Sitä vastoin libertaarinen munisipalismi, joka rakentuu kansalaishumanismin traditiolle, tarjoaa moraalisen vaihtoehdon, antaen mitä suurimman arvon aktiiviselle, vastuulliselle osallistumiselle. Se väittää, että politiikka on liian tärkeää, että sen voisi jättää ammattilaisille – sen täytyy tulla tavallisten ihmisten alueeksi, ja jokainen aikuinen kansalainen on potentiaalisesti pystyvä osallistumaan suoraan demokraattiseen politiikkaan.

Kokousdemokratia on sivistävä prosessi, joka voi muuttaa ryhmän itsestään kiinnostuneita yksilöitä neuvottelevaksi, rationaaliseksi, eettiseksi poliittiseksi kokonaisuudeksi. Jakamalla vastuita itsehallintoa varten, kansalaiset alkavat ymmärtää, että he voivat luottaa toisiinsa – ja voivat ansaita toistensa luottamuksen. Yksilö ja yhteisö luovat toisensa molemminpuolisesti vastavuoroisessa prosessissa. Yhteisöllisen elämän sulauttaminen eettiseen elämäntapaan ja demokraattiin instituutioihin johtaa sekä moraaliseen että materiaaliseen muutokseen.

Siellä, missä yleiskokouksia jo on, libertaarinen munisipalismi pyrkii laajentamaan niiden radikaalia potentiaalia; missä niitä on ollut aiemmin, se pyrkii herättämään ne eloon; ja siellä, missä niitä ei ole koskaan ollut, se pyrkii luomaan niitä. Bookchin tarjosi käytännön suosituksia siitä, miten luotaisiin sellaisia yleiskokouksia, joista tein yhteenvedon vuonna 1996 julkaistuun oppaaseen. Liikkeelle lähdetäisiin itseopiskelusta opintoryhmissä.

Prosessiin voi kuulua ehdokkaiden asettaminen kunnallisiin virkoihin, heidän ohjelmissaan vaadittaisiin vallan hajauttamista lähelle; siellä, missä se on mahdotonta, voitaisiin järjestää epävirallisia kokouksia ja kamppailla moraalisen painostuksen avulla lakisäätöiden aseman saavuttamiseksi.

Suurissa kaupungeissa aktivistit voivat perustaa aluksi vain muutamiin kaupunginosaan yleiskokouksia, jotka voivat sitten toimia malleina muille kaupunginosille. Kun yleiskokoukset saavuttavat *de facto* valtaa, kansalaisten osallistuminen tulee lisääntymään, mikä edelleen vahvistaa niiden valtaa. Lopulta kaupungin peruskirjoja tai vastaavia määräyksiä voitaisiin muuttaa niin, että vahvistetaan yleiskokousten laillista valtaa itsehallinnossa.

Demokraattinen poliittinen elämä

Kansalaiset kutsutaan tyypilliseen edustajakokoukseen johonkin tiettyyn asiaan liittyvän toiminnan suunnittelemiseksi tai määrittämään yleiskokouksen kanta johonkin kysymykseen. He kehittävät vaihtoehtoja ja puntaroivat niiden vahvuuksia ja heikkouksia ja tekevät sitten päätöksen äänestyksen pohjalta. Koko rationaalisen pohdinnan, rauhallisen päätöksenteon ja valintojen

vastuullisen toimeenpanemisen prosessi kehittää kansalaisissa sellaisen luonteenlaadun – henkilökohtaiset vahvuudet ja kansalaishyveet – joka sopii demokraattiseen poliittiseen elämään.

Kansalaiset alkavat suhtautua vakavasti huomioon, että heidän uuden poliittisen yhteisönsä selviytyminen riippuu solidaarisuudesta, heidän omasta yhteisestä osallistumisestaan siihen. He tulevat ymmärtämään, että he nauttivat hallintojärjestelmässään oikeuksista, mutta että heillä on myös velvollisuuksia yhteisöään kohtaan, ja he kantavat vastuunsa tiedostaessaan, että kaikki jakavat nämä oikeudet ja velvollisuudet.

Järkevä kohteliaisuus on olennaista suvaitsevaiselle, toimivalle ja luovalle demokraattiselle osallistumiselle. Se on rakentavan keskustelun ja päätöksenteon edellytys. Se on välttämätöntä oman ennakkoluuloisuuden ja kostonhalun voittamiselle sekä voitonhimon ja ahneuden houkustusten vastustamiselle, yhteisön yhteistoiminnallisen luonteen turvaamiseksi.

Erästä asiasta suora demokratia ei ole riippuvainen, etnisestä homogeenisuudesta: eivät sen käytännöt eivätkä sen edutkaan ole minkään etnisen ryhmän yksityisomaisuutta. Rationaalinen demokraattinen hallinto tarjoaa yleisölle tiloja, joissa eri etnistä taustaa edustavien ihmisten välinen ymmärrys voi kasvaa ja kukoistaa: sen neutraalit menettelytavat sallivat omien erityiskysymystensä esiintuomisen keskustelussa, jossa sekä annetaan että otetaan. Tässä jaetussa kontekstissa kaikista kulttuureista olevat ihmiset voivat kehittää vaatimattomuutta omista kulttuuri-sissa olettamuksissaan ja päästä yleisen edun tunnustamiseen, erityisesti ympäristön ja yhteisön asioissa.

Yleiskokousten päätöksiä toivon mukaan ohjaavat rationaaliset ja ekologiset standardit. Yhteisvastuun ilmapiiri voisi estää tuhlaavan, eksklusiivisen ja vastuuttoman tarvikkeiden hankkimisen, ympäristön tuhoamisen ja ihmisoikeuksien loukkaamisen. Kokousten osallistuvat kansalaiset voisivat tietoisesti varmistaa, että talouselämä sitoutuu noudattamaan yhteistoiminnan ja jakamisen eettisiä periaatteita. Siten he voisivat luoda markkinataloutta vastustavan moraalisen talouden, kuten Bookchin sitä kutsui.

Klassiset rajoitusten ja tasapainon käsitteet korvaisivat kapitalistisen pakon kasvattaa voittoja ja kilpailla. Yhteisö arvostaisi ihmisiä heidän yhteisölliseen solidaarisuuteen antamansa positiivisen panoksen takia, eikä heidän tuotantonsa ja kulutuksen tasonsa vuoksi.

Hajauttaminen ja konfедераatio

Demokraattisen itsehallinnon tukemiseksi kunnallisen poliittisen elämän mittakaavaa pitäisi pienentää; suuret kaupungit olisi jaettava hallittavan kokoiisiin alueellisiin yksiköihin, kaupunginosiin. Myöskin kaupungin fyysistä muotoa tulisi hajauttaa. Kaupunkien hajauttaminen ja teknologisten resurssien ekologisten linjojen mukaisen uudelleen mitoittamisen avulla libertaarinen munisipalismi pyrkii saamaan kaupungin ja maaseudun luovaan tasapainoon.

Hajauttaminen ei kuitenkaan edellytä omavaraistaloutta. Mikä tahansa yksittäinen yhdyskunta tarvitsee elääkseen enemmän resursseja ja raaka-aineita kuin sen omien rajojen sisäpuolelta löytyy. Kunnat ovat ilman muuta keskinäisessä riippuvuussuhteessa, erityisesti taloudellisessa elämässä. Keskinäinen taloudellinen riippuvuus ei ole kilpailuun perustuvasta markkinataloudesta eikä kapitalismista johtuvaa, vaan yhteisöllisestä elämästä itsestään – se on yksinkertainen tosiasia.

Organisoitu yhteistoiminta on siksi välttämätöntä, ja Bookchin väitti, että tämän mahdollistaminen vaatii konfедераation institutionaalisen muodon, horisontaalisen liittouman, jossa useat

poliittiset yksiköt yhdistyvät suuremmaksi kokonaisuudeksi, kuten kaupungiksi tai maakunnaksi. Demokratisoidut kaupunginosat eivät sulaudu liittoumaan, vaan säilyttävät erityisen identiteettinsä samalla, kun linkittyvät keskinäisesti antaakseen suunnan jaettuun kunnalliseen tai maakunnalliseen elämäänsä.

Yleiskokoukset lähettävät edustajansa liittoneuvostoon koordinoimaan ja johtamaan politiikkaa, josta kokoukset ovat sopineet, sovitteluun (perustavalla suostumuksella) keskinäisiä eroavaisuuksiaan ja toimeenpanemaan asioita. Delegaatit eivät ole politiikantekijöitä, vaan he ovat vastuussa kokouksille, jotka valitsivat heidät. Heillä on ehdoton luottamustehtävä, josta heidät voidaan kutsua pois kokousten harkinnan perusteella.

Liittoneuvostot ovat olemassa vain hallinnollista ja sovitteluun tarkoitusta varten. Ne on varata vasten muodostettu ilmaisemaan ja mukauttamaan keskinäistä riippuvuutta ja varmistamalla, että valta liikkuu pohjalta ylös ja että niissä ruumiillistuu vallankumouksellinen unelma ”Kommunien kommuunista”.

Yhteisöllinen omistajuus

Libertaarisen munisipalismin pyrkimyksenä oleva talouselämä ei ole nationalistista (kuten valtiotalouspolitiikassa), eikä sitä ole annettu tehdastyöläisten käsiin (kuten syndikalismissa), eikä se perustu yksityisomistukseen (kuten kapitalismissa), eikä sitä ole supistettu pieniin omistaviin osuuskuntiin (kuten kommunitarismissa). Pikemminkin se on kunnallistettua – siis annettu kunnalliseen ”omistukseen” kansalaiskokousten muodossa.

Kaikki tärkeimmät taloudelliset voimavarat olisi pakkolunastettu ja annettu kansalaisille ja heidän liittoutuneille kunnilleen. Kansalaiset, yhteisönsä taloudellisten resurssien kollektiiviset ”omistajat”, muotoilevat talouspolitiikkansa koko yhteisöä hyödyttäväksi. Toisin sanoen, heidän tekemiään päätöksiä eivät ohjaisi heidän omat hankkeensa tai ammattinsa, jotka voisivat olla nurkkakuntaisia tai kaupallisia, vaan yhteisön tarpeet. Tietyn työpaikan jäsenet voisivat siten auttaa muotoilemaan käytännöt oman työpaikkansa lisäksi myös kaikkia muita yhteisön työpaikkoja varten; he eivät osallistuisi työläisinä, maanviljelijöinä, teknikkoina, insinööreinä tai ammattilaisina, vaan kansalaisina.

Yleiskokous tekisi päätökset elämän materiaalien tarvikkeiden jakelusta kaikkiin kunnan kaupunginosaan ja kaikkiin maakunnan kuntiin, joissa niitä voitaisiin käyttää kaikkien hyödyksi, 19. vuosisadan kommunistisen maksimin mukaan: ”Jokaiselta kykyjensä mukaan ja jokaiselle tarpeittensa mukaan”. Yhteisössä kaikki saisivat tarpeet elämää varten, riippumatta siitä työstä, mitä he pystyvät tekemään. Kokous määritteli rationaalisesti tarpeiden tason.

Taloudellinen elämä sellaisenaan sisällytettäisiin politiikan piiriin, ja se olisi sulautunut osaksi liittoutuneiden kokousten julkista liike-elämää. Jos jokin kunta yrittäisi vaurastua toisten kustannuksella, sen liittolaisilla olisi oikeus estää sitä. Ei tehtaasta eikä maasta tulisi enää koskaan erillinen kilpaileva yksikkö omine erityisine etuineen.

Nykyäänä, Bookchin väitti pitkään, tuotantoteknologiat ovat tarpeeksi kehittyneitä mahdollistamaan vapaa-ajan valtavan lisääntymisen automatisoimalla ne työt, jotka aikaisemmin oli tehtävä ihmistyövoimalla. Uurastuksen ja raadannan eliminoimisen keinot, mahdollisuudet rationaaliseen ja ekologiseen elämiseen mukavasti, turvallisesti ja sosiaalisesti pikemmin kuin vain yksityisiä päämääriä varten, ovat potentiaalisesti kaikkien maapallon kansojen saavutettavissa.

Nyky-yhteiskunnassa automaation on luonut sosiaalisia vaikeuksia, kuten työttömyydestä seuraavaa köyhyyttä, koska korporaatiot valitsevat ennemmin koneet kuin ihmistyön vähentääkseen tuotantokustannuksia. Mutta rationaalisessa yhteiskunnassa tuotantoteknologioita voitaisiin käyttää tuottamaan vapaa-aikaa eikä kurjuutta. Se käyttäisi nykyajan teknologista infrastruktuuria täyttämään elämisen perustarpeet ja poistamaan rasittavan raadannan, eikä täyttämään kapitalismin käskyjä. Ihmisillä olisi silloin vapaata aikaa poliittiseen elämään osallistumista varten ja myös rikkaasta ja merkityksellisestä henkilökohtaisesta elämästä nauttimiseen.

Kansalaisten miliisi

Bookchin pohti, että kun yhä useammat kunnat demokratisoivat itsensä ja muodostaisivat liittoutumia, niiden yhteinen voima muodostaisi uhan valtiolle ja kapitalistiselle systeemille. Tämän epätasapainoisen tilanteen ratkaiseminen saattaisi johtaa selkkauksiin, kun vallitsevat valtaraakteet melkein varmasti nousisivat vastustamaan itsehallinnollista hallintomuotoa. Hän uskoi, että yleiskokousten täytyisi luoda aseistettu kaarti tai kansalaismiliisi suojelemaan vasta löydettyä vapauttaan.

Tässä suhteessa hän seurasi sosialistisen liikkeen kauan tunnustamaa tosiasiaa, että aseistettu kansa, kansalaismiliisit vaihtoehtona vakinaisille armeijoille, oli *sine qua non* vapaalle yhteiskunnalle. Muun muassa Bakunin kirjoitti 1860-luvulla: ”Kaikkien ruumiillisesti pystyvien kansalaisten pitäisi, mikäli tarpeen, tarttua aseisiin puolustaakseen kotejaan ja vapauttaan. Jokaisen maan sotilaallinen puolustus ja varustus pitäisi organisoida paikallisesti kunnan toimesta, tai alueellisesti, samaan tapaan kuin Sveitsin tai Yhdysvaltojen miliisit.”

Kansalaismiliisi ei ole pelkästään sotilaallinen voima, vaan se ilmaisee myös vapaan kansalaisuuden voimaa ja heijastelee heidän päätöstään puolustaa oikeuksiaan ja sitoutumistaan uuteen poliittiseen tehtäväänsä. Siviilimiliisi tai -kaarti olisi demokraattisesti järjestetty, osan upseereista valitsisi miliisi ja osan kansalaiskokous, ja se toimisi kansalaiskokouksen läheisessä ohjauksessa.

On mahdollista, että aseelliset selkkaukset olisivat tarpeettomia, Bookchin pohti, koska pelkkä suoran demokratian olemassaolo voisi tehdä ontoksi valtion voiman kyseenalaistamalla sen auktoriteetin ja voittamalla ihmisten enemmistön uusien kunnallisten ja konfederatiivisten instituutioiden puolelle. Mitä suurempi ja väkirikkaampi uudesta kunnallisesta liitosta tulee, sitä suuremmaksi tulee niiden potentiaali luoda kaksoisvaltaa (Trotskin fraasia käyttäkseni) tai *vas-tavoiman* kansallisvaltiolle. Ilmaistessaan kansan tahdon konfедераatio saisi aikaan keinon vallan siirtämiseen.

Joko aseellisen selkkauksen keinoin tai ilman sitä valta siirtyisi pois valtiolta, kansan ja sen liittoutuneiden kokousten käsiin. Pariisissa 1789 ja Pietarissa helmikuussa 1917 valtion auktoriteetti vain romahti kohdatessaan vallankumouksellisen uhman. Näennäisesti kaikkivaltioiden Ranskan ja Venäjän monarkioiden mahti oli käynyt niin ontoksi, että ne murenivat kun vallankumouksellinen kansa haastoi ne.

Ratkaisevasti molemmissa tapauksissa oli se, että armeijoiden tavalliset rivisotilaat vaihtoivat puolta ja liittyivät vallankumoukselliseen liikkeeseen. Myös nykyään, Bookchin ajatteli, olisi ratkaisevan tärkeää olemassa olevien asevoimien siirtyminen valtion puolelta kansan puolelle.

Vallankumoukselliseen hetkeen tarttuminen

Myöhempinä vuosinaan Bookchin painotti toistuvasti, että vallankumouksen onnistumiseksi historian pitää olla sen puolella. Onnistuminen ei ole mahdollista joka hetki; yksilöiden tahdon lisäksi myös sosiaalisten voimien täytyy olla työssä.

Mutta liian usein vallankumouksen hämmöittäessä horisontissa ihmiset eivät ole siihen valmiita. ”Vallankumouksellisina hetkinä”, kuten Bookchin sanoi, kun sosiaalinen tai poliittinen kriisi puhkeaa, ihmiset virtaavat kaduille ja osoittavat mieltään ilmaistakseen vihansa – mutta ilman vallankumouksellisten instituutioiden olemassaoloa vaihtoehdon ilmentäjänä, he jäävät ihmettelemään, mitä pitäisi tehdä. Vallankumouksellisen hetken ilmaantuessa on liian myöhäistä ryhtyä niitä muodostamaan.

On mahdotonta ennustaa, milloin sosiaaliset kriisit puhkeavat, joten vapauttavien instituutioiden pitää olla tietoisesti luotuina hyvissä ajoin ennen vallankumouksellista hetkeä, huolellisen pohjatyön avulla. Hän patisti oppilaitaan aloittamaan uuden yhteiskunnan instituutioiden luomisen vanhan kuoren sisällä, niin että ne olisivat paikoillaan ennen kriisin alkamista.

Rojavan vallankumouksen arkkitehdit ymmärsivät selkeästi tämän asian merkityksen. 2000-luvun alussa, jopa brutaalien Assadin hallinnon kieltäessä poliittisen toiminnan, naisliike Yekitiya Star ja PYD aloittivat organisoinnin salaisesti, uuden PKK:n demokraattisen konfederalismin ideologian mukaisesti. Maaliskuussa 2011 alkoi Syyrian kansannousu, joka mahdollisti avoimemman järjestäytymisen, ja he syöksyivät eteenpäin täydellä voimalla: Länsi-Kurdistanin Kansan-neuvosto (MGRK) muodosti neuvostoja kaupunginosiin, kyliin, haja-asutusalueille ja maakuntiin.

Näihin vaihtoehtoisiin instituutioihin tulvi kansalaisia niin paljon, että oli luotava uusi taso, asuinalue, josta tuli koti kommuunille, todelliselle kansalaisten kokoukselle. Kun Rojavan vallankumouksellinen hetki koitti heinäkuussa 2012 ja Assadin hallinto evakuoiti alueen, prosessi oli ollut käynnissä jo yli vuoden ja pohjatyö oli tehty: demokraattisten neuvostojen järjestelmä oli paikoillaan ja sillä oli kansan tuki.

Jihadistien vastaisessa sodassa selviytyminen ei tule olemaan ainoa haaste, vaan seuraavaksi on varmistettava, että vallan suunta on edelleen alhaalta ylöspäin. Muulle maailmalle Rojavan vallankumous tarjoaa tärkeän opetuksen ennakoivien tarpeellisuudesta. Vaikka lännen aktivistitkin usein kohtaavat sortoa, he eivät joudu tekemisiin minkään sellaisen kanssa kuin Assadin diktatuurin brutaalius ja heillä on suhteellinen vapaus aloittaa uusien instituutioiden rakentaminen nyt.

Kysymys vallasta

Bookchin turhautui huomattavasti, että nykypäivän liikkeissä monet aktivistit pitivät valtaa itseään vahingollisena pahana ja asiana, joka pitäisi hävittää tai jota pitäisi välttää moraalisesti epäpuhtaana. Hän vastusti tätä käsitystä kiivaasti myöhemmässä elämässään, väittäen, ettei valta ole hyvää eikä pahaa – se yksinkertaisesti vain on. Olennainen seikka ei ole se, että onko sitä, vaan se, onko se eliitin vai kansan käsissä, ja mitä ovat ne tarkoitukset ja edut, joita varten sitä käytetään.

Hän havainnollisti tätä seikkaa kertomalla tarinan Espanjan vallankumouksesta (1936-37). Edeltävinä vuosikymmeninä Espanjan anarkistit olivat rakentaneet vahvan vallankumouksell-

lisen instituution, CNT:n (Kansallinen Työväen Liitto) – maailman suurimman anarkosyndikalistisen ammattiliiton. Heinäkuussa 1936, kun Francon kenraalit valtasivat suurin joukoin Espanjasta suurimman osan pyrkimyksensä tuhota Espanjan tasavalta pois militaristisen diktatuurin tieltä, CNT:n organisoimat Barcelonan työläiset muodostivat aseellisia kaarteja, ja joillain seuduilla – erityisesti Kataloniassa – onnistuivat työntämään takaisin vastavallankumoukselliset francolaiset.

Kun pöly laskeutui, Kataloniassa valta oli de facto työläisten ja talonpoikien hallussa. He olivat kollektivisoineet tehtaiden ja kaupunginosien työpaikkoja; maaseudulla he kollektivisoivat maan; ja he perustivat itsehallinnollisten komiteoiden verkoston hoitamaan puolustusta ja kuljetuksia. Nämä itsehallinnolliset instituutiot muodostivat todellisen vallankumouhallinnon. Näiden kautta työläiset ja maalaiset eivät tuhonneet valtaa, vaan *pitivät sitä hallussaan* itseorganisointumisensa voimalla ja sotilaallisella menestyksellä. Bookchinin mielestä se oli yksi 20. vuosisadan suurimmista vallankumouksellisista hetkistä, itse asiassa koko vallankumousten historiassa.

Saadakseen ohjausta vallankäyttöön työläiset ja talonpojat kääntyivät CNT:n puoleen. Se kutsui heinäkuussa koolle yleiskokouksen tai komitean lähelle Barcelonaa keskustelemaan asiasta. Jotkut edustajat väittivät kiihkeästi, että CNT:n pitäisi hyväksyä kollektiivit ja komiteat vallankumouhallitukseksi ja julistaa *comunismo libertario*. Mutta toiset väittivät, että sellainen teko merkitsisi ”bolševikkien vallankaappausta”. Sen sijaan he vaativat CNT:a liittymään muihin antifasistisiin puolueisiin – porvarillisiin liberaaleihin, sosialisteihin, jopa stalinisteihin – ja muodostamaan Kataloniaan alueellisen koalitionhallituksen.

CNT:n yleiskokous menetti vallankumouksellisen rohkeutensa ja valitsi toisen suunnan. Traagisesti se tosiasiallisesti siirsi vallan todelliselta itsehallinnolta koalitionhallitukselle, joka oli itse asiassa uusi alueellinen valtio. Sen jälkeen tämä katalaanivaltio vakautti valtansa elvyttämällä vanhat poliisivoimat ja jopa antoi stalinisteille vapaat kädet. Muutamassa kuukaudessa stalinistit lakkauttivat työläisten ja talonpoikien komiteat, tuhosivat vallankumouksen ja pidättivät sen tukijat.

Bookchin tietenkin ajatteli, että vuoden 1936 katalaanianarkistien olisi pitänyt julistaa *comunismo libertario* silloin, kun heillä oli siihen tilaisuus. Mutta anarkistien teoria oli opettanut, että kaikkea valtaa on vastustettava haitallisena pikemminkin kuin omaksua kansanvalta, jonka ihmiset olivat perustaneet. Durrutin ystävät, joita Bookchin ihaili, pitivät vuoden 1936 heinäkuun vallankumouksen epäonnistumisen syynä ”konkreettisen ohjelman puuttumista. Meillä ei ollut mitään käsitystä siitä, mihin olimme menossa. Meillä oli valtavasti runollisuutta, mutta kun kaikki oli sanottu ja tehty, emme tieneet, mitä tehdä työläisjoukoillamme tai kuinka tekisimme aineelliseksi sen ylenpalttisen purkauksen, joka pulppusi organisaatioissamme. Kun emme tieneet, mitä tehdä, annoimme vallankumouksen tarjottimella porvareille ja marxilaisille.”

Libertaarisen munisipalismin avulla Bookchin pyrki tarjoamaan juuri sellaisen libertaarisen teorian vallasta, jota olisi tarvittu vuosina 1936-37; niin tekee myös Öcalanin demokraattinen konfederalismi. Libertaarisilla vallan teorioilla aseistettuna toivomme, että tulevaisuudessa ei enää traagisesti menetetä tällaisia vallankumouksellisia tilanteita.

Demokratia on radikalisoitava!

Kansallisvaltio ja kapitalistinen järjestelmä eivät tule selviytymään ikuisesti. Kaikkialla maailmassa rikkaiden ja köyhien välinen kuilu on leventynyt ammottavaksi kuiluksi, ja koko systeemi on törmäyskurssilla biosfäärin kanssa.

Kapitalismin ”kasva tai kuole”-vaatimus, joka pakottaa tavoittelemaan voittoja kasvattamalla pääomaa kaikkien muiden seikkojen kustannuksella on vastakkain keskinäisen riippuvuuden ja rajojen käytännön todellisuuden kanssa, niin sosiaalisissa kysymyksissä kuin planeetan mahdollisuuksissa ylläpitää elämää. Ilmaston lämpeneminen tekee jo tuhoa, aiheuttaen merenpintojen nousua, katastrofaalisia äärimmäisiä sääilmiöitä, tulehdustautiepidemioita ja viljelykelpoisen maan vähenemistä.

Bookchinille valinta oli selvä: joko ihmiset perustaisivat demokraattisen, yhteistoiminnallisen, ekologisen yhteiskunnan, tai sitten yhteiskunnan ekologiset tukipylväät yksinkertaisesti sortuisivat. Poliitiikan ja kansalaisuuden tervehdyttäminen olivat siten hänelle ei ainoastaan vapaan yhteiskunnan edellytys, vaan edellytys selviytymisellemme lajina. Sen takia ekologiset kysymykset vaativat yhteiskunnan perustavanlaatuisuutta uudelleen rakentamista, seuraten linjoja, jotka ovat yhteistoiminnallisia pikemmin kuin kilpailuun perustuvia, demokraattisia pikemmin kuin autoritaarisia, yhteisöllisiä pikemmin kuin individualistisia – ennen kaikkea vaaditaan biosfääriä tuhoavan kapitalistisen järjestelmän eliminoimista.

Bookchin ajatteli, että rationaalisten ihmisten keskuudessa halu varjella biosfääriä on universaali; että ihmisloukkaan kuuluu yhteisöllisyyden tarve, joka on vuosisatojen kuluessa kummunnut esiin yhteiskunnallisten kriisien aikoina. Kapitalistinen talousjärjestelmä sen sijaan on vain hieman yli kaksisataa vuotta vanha. Sitä edeltävässä sekataloudessa kulttuuri rajoitti omistushaluja, ja se tekisi niin jälleen niukkuuden jälkeisen teknologian tukemana.

Rationaalisen yhteiskunnan tarve haastaa meidät olemaan rationaalisia olentoja – elämään ainutlaatuisien inhimillisten edellytyksiemme mukaisesti ja rakentamaan Kommuunien kommuunin. Monissa paikoissa, hän väitti, vanhoista demokraattisista instituutioista on yhä jälkiä nykypäivän tasavaltalaisten valtioiden kudoksessa. Kommuuni on piilossa ja vääristyneenä kaupunginvaltuustossa, alueellinen kokous on piilossa ja vääristyneenä kaupungeissa, ja kuntien liitot ovat piilossa ja vääristyneinä kaupunkien maakunnallisissa liitoissa.

Kun nämä piilossa olevat instituutiot kaivetaan esiin, uudistetaan ja niiden päälle rakennetaan siellä, missä niitä on jäljellä, ja kun ne rakennetaan siellä, missä niitä ei ole, voimme luoda edellytykset uudelle yhteiskunnalle, joka on demokraattinen, ekologinen, rationaalinen ja epähierarkkinen. Sen vuoksi iskulause, jolla hän lopetti monet inspiroivat puheensa: ”Demokratisoidaan tasavalta! Radikalisoidaan demokratia!”

Janet Biehl

Suomennos: H. Pohjanhovi

*Janet Biehl on kirjoittanut teoksen *Ecology or Catastrophe: The Life of Murray Bookchin* (2015, Oxford University Press). Kirjoitus on julkaistu alunperin englanniksi syksyllä 2015 ROAR-verkkolehdessä.*

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

Janet Biehl
Murray Bookchinin vallankumouksellinen ohjelma
7.6.2020

<https://toimitus.co/2020/06/07/murray-bookchinin-vallankumouksellinen-ohjelma/>

fi.theanarchistlibrary.org